

INFORMOVANÝ SENIOR

**SOCIÁLNÍ BEZPEČNOST
PRO SENIORY**

www.bezpecnykraj.cz

Bezpečné čerpání sociálních výhod je prioritou uvedeného textu, který seznámí seniory s oblastí státní sociální podpory, resp. příspěvkem na bydlení; sociálními službami, resp. příspěvkem na péči; dávkami pro osoby se zdravotním postižením, resp. příspěvkem na mobilitu a na zvláštní pomůcky a s podmínkami pro vydávání průkazů pro osoby se zdravotním postižením.

Mimořádné situace, do nichž patří i úvodní téma související se zadlužením seniorů a exekucí na jejich starobní důchod, uzavře v závěru výčet možností jak postupovat při změnách chování seniora a nabídka možností, kde nalézt pomoc v řešení péče o seniora.

Další text vychází z platných zákonů a vyhlášek České republiky v době zpracování, tj. k 1. 5. 2018.

ŽIVOTNÍ A EXISTENČNÍ MINIMUM A NEZABAVITELNÁ ČÁSTKA

Životní a existenční minimum je upraveno zákonem č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, ve znění pozdějších předpisů. Částky životního a existenčního minima platné od 1. 1. 2012 jsou stanoveny nařízením vlády č. 409/2011 Sb., o zvýšení částek životního minima a existenčního minima.

- **Životní minimum** je minimální společensky uznaná hranice peněžních příjmů k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb.

Částky životního minima v Kč za měsíc pro rok 2018 činí pro jednotlivce 3 410 Kč;

pro první dospělou osobu v domácnosti 3 140 Kč; pro druhou a další dospělou osobu v domácnosti 2 830 Kč a pro nezaopatřené děti do 6 let 1 740 Kč; pro děti 6–15 let 2 140 Kč a 15–26 let (nezaopatřené) 2 450 Kč. Životní minimum je součtem všech částek životního minima členů domácnosti.

- **Existenční minimum** je minimální hranicí peněžních příjmů, která se považuje za nezbytnou k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb na úrovni umožňující přežití. Existenční minimum nelze použít u nezaopatřeného dítěte, u poživatele starobního důchodu, u osoby invalidní ve třetím stupni a u osoby starší 68 let.

Částka existenčního minima v Kč za měsíc pro rok 2018 činí 2 200 Kč.

- **Nezabavitelná částka** je exekucí nepostižitelná částka, která je stanovena jako 2/3 součtu částky životního minima jednotlivce, tedy částky 3 410 Kč a částka normativních nákladů na bydlení (stanoveno normativně).

STÁTNÍ SOCIÁLNÍ PODPORA

Státní sociální podpora poskytovaná dle zák. č. 117/1995 Sb. označuje pojmem **dávky poskytované osobám (rodinným příslušníkům) ve společensky uznaných sociálních situacích**, kdy stát vyplácením této podpory, tj. příspěvku na dítě; rodičovského příspěvku, porodného; pohřebného; příspěvku na bydlení **příspěvává k řešení vzniklé situace**. V seniorském věku z uvedených sociálních dávek lze využít příspěvek na bydlení pro rodiny a jednotlivce s nízkými příjmy.

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ

Nárok na příspěvek na bydlení má vlastník nebo nájemce bytu přihlášený v bytě k trvalému pobytu, jestliže 30 % příjmů rodiny nestačí k pokrytí nákladů na bydlení a zároveň těchto 30 % příjmů rodiny je nižší než příslušné normativní náklady stanovené zákonem.

Náklady na bydlení tvoří nájemné a náklady s nájemným související (obdobně u bytů družstevních a bytů vlastníků), náklady na energie a další poplatky související s bydlením. Náklady na bydlení se pro nárok a výši příspěvku na bydlení stanoví jako jejich průměr předcházející kalendářní čtvrtletí.

Za společně posuzované osoby jsou považovány všechny, které jsou hlášeny v bytě k trvalému pobytu a všechny jejich příjmy.

Výše částek normativních nákladů na bydlení je zákonnou normou pro každý rok vyhlášena a pevně stanovena. Pro výpočet je rozhodná také velikost obce.

Žádosti o poskytování dávek státní sociální podpory vyřizují krajské pobočky Úřadu práce ČR podle místa trvalého pobytu osoby, která má na dávku nárok, tj. oprávněné osoby.

POZOR: Příjemce dávky, který nesplnil některou jemu uloženou povinnost nebo přijal dávku nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byla vyplacena neprávem nebo ve vyšší částce, než náležela, je povinen částky neprávem přijaté vrátit!

SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Základní cíl zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. je zajistit osobám v nepříznivé sociální situaci prostřednictvím sociálních služeb a příspěvku na péči pomoc a podporu. Stanovuje podmínky pro poskytování sociálních služeb.

Poskytovateli sociálních služeb jsou územní samosprávné celky a jimi zřizované právnické osoby, další právnické osoby, fyzické osoby a ministerstvo a jím zřízené organizační složky státu nebo státní příspěvkové organizace, které jsou právnickými osobami.

PŘÍSPĚVEK NA PÉČI

Příspěvek na péči se poskytuje osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby.

Nárok na příspěvek na péči má osoba, která je na území České republiky hlášena k trvalému pobytu, jde-li o státního občana České republiky a dalším vyjmenovaným skupinám osob. O příspěvku rozhoduje krajská pobočka Úřadu práce.

Za **závislou na pomoci jiné fyzické osoby** se považuje zletilá osoba ve:

- **stupni I (lehká závislost)**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby,
- **stupni II (středně těžká závislost)**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat pět nebo šest základních životních potřeb,
- **stupni III (těžká závislost)**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat sedm nebo osm základních životních potřeb,
- **stupni IV (úplná závislost)**, jestliže z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat devět nebo deset základních životních potřeb, a vyžaduje každodenní pomoc, dohled nebo péči jiné fyzické osoby.

Při posuzování stupně závislosti se hodnotí schopnost zvládat základní životní potřeby: mobilita; komunikace; stravování; oblékání a obouvání; tělesná hygiena; výkon fyziologické potřeby; péče o zdraví; osobní aktivity; péče o domácnost. Bližší vymezení schopností zvládat základní životní potřeby a způsob jejich hodnocení stanoví prováděcí právní předpis.

Výše příspěvku pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc: u lehké závislosti 880 Kč; 4 400 Kč u středně těžké závislosti; 8 800 Kč u těžké závislosti a 13 200 Kč u úplné závislosti.

DÁVKY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

PŘÍSPĚVEK NA MOBILITU

Příspěvek na mobilitu je **opakující se nároková dávka** v současné době ve výši 550 Kč, který se vyplácí zpětně za předchozí měsíc nebo čtvrtletí osobě starší jednoho roku, která má nárok na vydání průkazu osoby se zdravotním postižením ZTP nebo ZTP/P a která:

- opakovaně se v kalendářním měsíci za úhradu dopravuje nebo je dopravována;
- není v pobytové sociální službě podle zákona o sociálních službách – v domově pro osoby se zdravotním postižením, v domově pro seniory, v domově se zvláštním režimem nebo ve zdravotnickém zařízení ústavní péče;
- z důvodů hodných zvláštního zřetele může být příspěvek na mobilitu přiznán i osobě, které jsou poskytovány pobytové sociální služby.

V případě hospitalizace ve zdravotnickém zařízení nevzniká nárok na výplatu příspěvku na mobilitu.

PŘÍSPĚVEK NA ZVLÁŠTNÍ POMŮCKU

Nárok na příspěvek na zvláštní pomůcku má osoba s **těžkou vadou nosného nebo pohybového ústrojí** či **má těžké sluchové nebo zrakové postižení** trvající rok.

Zdravotní postižení odůvodňující přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku a zdravotní stavy vylučující jeho přiznání jsou uvedeny v příloze k zákonu o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením. Jsou však stanoveny i další podmínky. Např. zvláštní pomůcka: bude moci být využívána; umožní sebeobsahu; zvl. pomůcku -motorové vozidlo je schopna osoba sama řídit nebo je schopna být převážena.

Seznam druhů a typů zvláštních pomůcek, na které je dávka určena, je obsažen ve vyhlášce č. 388/2011 Sb. Příspěvek se poskytuje i na pomůcku, která ve vyhlášce uvedena není, a to za podmínky, že jí krajská pobočka Úřadu práce považuje za srovnatelnou s některou z pomůcek, která ve vyhlášce uvedena je.

Výše příspěvků na zvláštní pomůcky je stanovena zákonem a při rozhodování v jednotlivých případech se přihlíží k mnoha pevně stanoveným kritériím. Nejvyšší příspěvky jsou na pořízení automobilů a schodišťových plošin.

POZOR NA BEZPEČNÉ ČERPÁNÍ SOCIÁLNÍCH VÝHOD!

Povinnost vrátit příspěvek nebo jeho poměrnou část vznikne, jestliže:

- **osoba použila příspěvek v rozporu s rozhodnutím o jeho přiznání**
- **prokáže se, že v žádosti o příspěvek na zvláštní pomůcku byly uvedeny nepravdivé nebo zkreslené údaje**
- příspěvek nebyl použit do 3 měsíců ode dne jeho vyplacení nebo ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou ÚP na pořízení zvláštní pomůcky
- vyplacený příspěvek nebyl použit v plné výši do 3 měsíců ode dne jeho vyplacení nebo ve lhůtě stanovené krajskou pobočkou ÚP
- v období stanoveném právním předpisem k příspěvku na motorové vozidlo pozbyla vlastnické právo k této zvláštní pomůcce nebo přestala zvláštní pomůcku užívat
- osoba se přestala opakovaně dopravovat nebo přestala být schopna převozu motorovým vozidlem, byl-li vyplacen příspěvek na pořízení motorového vozidla

Průkaz TP – Nárok na průkaz má osoba se středně těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.

Průkaz ZTP – Nárok na průkaz má osoba s těžkým funkčním postižením pohyblivosti nebo orientace, včetně osob s poruchou autistického spektra.

13

MIMOŘÁDNÉ SITUACE V SENIORSKÉM VĚKU

ZMĚNY CHOVÁNÍ A ROZHODOVÁNÍ

Problematiku ovlivnění rozhodování a chování vlivem duševní poruchy a to nejen v seniorském věku řeší zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve své první části, zejména v § 38 až § 65 a § 465 až § 485.

ZASTOUPENÍ ČLENEM DOMÁCNOSTI

Brání-li **duševní porucha** zletilému, který nemá jiného zástupce, samostatně právně jednat, může ho zastupovat jeho potomek, předek, sourozenec, manžel nebo partner, nebo osoba, která se zastoupeným žila před vznikem zastoupení ve společné domácnosti alespoň tři roky.

Ke vzniku zastoupení se vyžaduje schválení soudu, který před rozhodnutím vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor zastoupeného, a to i za použití takového způsobu dorozumívání, který si zastoupený zvolí.

Zástupce může nakládat s příjmy zastoupeného v rozsahu potřebném pro obstarání obvyklých záležitostí, jak to odpovídá životním poměrům zastoupeného; s peněžními prostředky na účtu zastoupeného však může nakládat jen v rozsahu nepřesahujícím měsíčně výši životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.

Zastoupení zaniká, pokud se jej zástupce vzdá nebo pokud zastoupený odmítne, aby ho zástupce dále zastupoval; k odmítnutí postačí schopnost projevit přání. Zastoupení rovněž zaniká, pokud soud jmenuje zastoupenému opatrovníka.

OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI

Omezit svéprávnost v zájmu člověka může jen soud, který před svým rozhodnutím vyvine potřebné úsilí, aby zjistil názor člověka, o jehož svéprávnosti rozhoduje, a to i za použití takového způsobu dorozumívání, který si člověk zvolí. Soud musí důkladně zvážit rozsah i stupeň neschopnosti člověka postarat se o vlastní záležitosti.

Soud omezí svéprávnost člověka *pro duševní poruchu, která není jen přechodná* a vymezí rozsah tohoto omezení. *Má-li člověk obtíže dorozumívat se, není to samo o sobě důvodem k omezení svéprávnosti.*

V rozhodnutí o omezení svéprávnosti jmenuje soud člověku opatrovníka, přičemž přihlédne k přáním opatrovance, k jeho potřebě i k podnětům osob opatrovanci blízkých.

Rozhodnutí o omezení svéprávnosti nezabavuje člověka práva samostatně právně jednat v běžných záležitostech každodenního života.

Soud jmenuje opatrovníkem osobu, kterou navrhl opatrovanec. Není-li to možné, **jmenuje soud opatrovníkem zpravidla příbuzného nebo jinou osobu opatrovanci blízkou**, která

osvědčí o opatrovance dlouhodobý a vážný zájem a schopnost projevovat jej i do budoucna. Soud může opatrovníkem jmenovat i jinou osobu splňující podmínky být opatrovníkem.

Způsobilost být veřejným opatrovníkem může mít i obec, kde má opatrovanec bydliště.

PÉČE O SENIORY

V době, kdy senior nezvládá samostatně úkony související s jeho běžným životem nastupuje nejen pomoc rodiny, ale i organizací poskytujících sociální služby dle zákona č.108/2006 Sb., v platném znění, které musí být v oblasti sociálních služeb vždy registrovány krajským úřadem. V Plzeňském kraji je prostřednictvím Odboru sociálních služeb Krajského úřadu zajišťován a plánován rozvoj sociálních služeb pro celé území. V obcích s rozšířenou působností jsou na městských úřadech odbory sociálních služeb a zdravotnictví, které pro svoji spádovou oblast zajišťují poradenství v této oblasti.

Sociální služby se poskytují jako služby pobytové, ambulantní nebo terénní.

Služby sociální péče napomáhají osobám zajistit jejich fyzickou a psychickou soběstačnost.

Osobní asistence je terénní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení.

Pečovatelská služba je terénní nebo ambulantní služba poskytovaná osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení.

Tísňová péče je terénní služba, kterou se poskytuje nepřetržitá distanční hlasová a elektronická komunikace s osobami vystavenými stálému vysokému riziku ohrožení zdraví nebo života.

Odlehčovací služby jsou terénní, ambulantní nebo pobytové služby poskytované osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu věku, chronického onemocnění nebo zdravotního postižení, o které je jinak pečováno v jejich přirozeném sociálním prostředí.

V **domovech pro osoby se zdravotním postižením** se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu zdravotního postižení, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.

V **domovech pro seniory** se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku, jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby.

V **domovech se zvláštním režimem** se poskytují pobytové služby osobám, které mají sníženou soběstačnost z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách a osobám s Alzheimerovou chorobou a ostatními typy demencí, které mají sníženou soběstačnost z důvodu těchto onemocnění.

Ve **zdravotnických zařízeních lůžkové péče se poskytují pobytové sociální služby** osobám, které již nevyžadují lůžkovou péči, ale vzhledem ke svému zdravotnímu stavu nejsou schopny se obejít bez pomoci jiné fyzické osoby.

Zařízení sociálních služeb a sociální služby jsou financovány z více zdrojů a v některých případech na ně přispívá i uživatel. Vždy je třeba se předem informovat!

V Plzeňském kraji jsou registrovány tyto typy služeb a zařízení:

Služby sociální péče; pečovatelské služby; osobní asistence; denní stacionář; týdenní stacionář; Domovy se zvláštním režimem; Domovy pro osoby se zdravotním postižením; Domovy pro seniory; domácí hospicová péče; hospic v pobytovém zařízení; zdravotnická zařízení lůžkové péče s pobytovými sociální službami a dále

(viz <http://www.plzensky-kraj.cz/cs/clanek/linka-senioru>) – anonymní a bezplatná krizová pomoc pro seniory, pečující o seniory a osoby v krizi.

Podkladem pro zpracování jsou platné a účinné zákony, vyhlášky a nařízení České republiky v době zpracování, tj. k 1. 5. 2018 a dále byly použity informace o poskytovatelích sociálních služeb v Plzeňském kraji uvedené na webových stránkách Plzeňského kraje a statutárního města Plzeň.

Pro Plzeňský kraj, projekt Bezpečný kraj vydal Via Artis v roce 2018 | www.viaartis.cz

plzeňský kraj
bezpečný kraj

**BEZ
PEC
NYK
RAJ**

Partner projektu:

Projekt je spolufinancován
ze státního rozpočtu České republiky

www.bezpecnykraj.cz